

Checklista för särredovisning inom VA-branschen

Fördjupningstext till VA-chefens verktygslåda, avsnittet särredovisning

Enligt Vattentjänstlagens 50 § skall alla kommunala VA-huvudmän, minst årligen, upprätta en särredovisning (separat resultat- och balansräkning) för sin verksamhet.

Föreliggande checklista syftar till att utgöra en hjälp vid utformning av en särredovisningsrapport i syfte att skapa en "årsredovisning" för VA som är till nytta för brukare, politiker, tjänstermän och andra intressenter till VA-verksamheten.

Checklistan är uppbyggt som ett antal frågor med kommentarer samt hänvisning till en källa/vägledning om man vill läsa vidare/förstå bakgrunden. Det finns också ett exempel på en "Årsredovisning för VA-verksamhet" som exemplifierar tillämpningen av checklistan.

Observera att Svenskt Vatten inte är ett normgivande organ inom redovisningsområdet, varför varje val och förändring av sättet att redovisa VA-verksamheten bör stämmas av med organisationens ekonomienhet och revisorer.

Här följer några lästips:

- (2006:412) Lag om allmänna vattentjänster, särskilt § 50 men också § 30
- Dahlman, P. A. (2007). Ekonomisk redovisning för VA-branschen, Stockholm: Svenskt Vatten
- Haraldsson, M. (2013) Särredovisning inom VA-branschen, Stockholm: Svenskt Vatten
- Tagesson, T. (2006). Redovisning av affärsverksamhet – mot bakgrund av självkostnadsprincipen. Stockholm: Rådet för kommunal redovisning.

Utformning och tillgänglighet

Checkfråga	Kommentar	Källa/vägledning
Upprättas det årligen en särredovisning för er VA-verksamhet?	Detta är ett grundläggande krav som följer av vattentjänstlagen	se Vattentjänstlagen, § 50
Innehåller särredovisningen en separat resultat- och balansräkning?	Detta är ett grundläggande krav som följer av vattentjänstlagen	se Vattentjänstlagen, § 50 Se skriften "Ekonomisk redovisning för VA-branschen" för exempel på hur en resultat- och balansräkning kan se ut
Innehåller särredovisningen en kassaflödesanalys?	Kassaflödesanalysen syftar t.ex. till att visa årets betalningsströmmar och hur årets investeringar har finansierats. Den visar t.ex. om upplåning har krävts för att finansiera genomförda investeringar	I skriften "Ekonomisk redovisning för VA-branschen" finns exempel hur en kassaflödesanalys kan se ut
Finns det jämförelsetal från föregående år i särredovisningen?	Det är normal praxis för både kommuner och bolag att jämföra årets siffror i resultat- och balansräkning med motsvarande föregående år.	
Innehåller särredovisningen en förvaltningsberättelse eller liknande avsnitt?	En förvaltningsberättelse eller liknande skall ge en analys (i form av text och siffror) av året som har gått och av förutsättningarna för kommande år. Uppnådda resultat skall förklaras och effektiviteten bedömas. Förvaltningsberättelsen beakta: Väsentliga händelser som inträffat under året Analys av årets resultat Årets investeringsverksamhet Måluppföljning Den framtida utveckling avseende ekonomi och verksamhet	Jämför med din kommuns/bolags årsredovisning

Innehåller särredovisningen en utvärdering av målen för verksamheten?	I kommunalt organiserad verksamhet skall målstyras utifrån god ekonomisk hushållning Måluppföljning får ett naturligt sammanhang i anslutning till särredovisningen	se god ekonomisk hushållning, 8 kap § 1 kommunallagen Mål kan t.ex. återfinnas i kommunens budget, i ägardirektiv, nämnds-/styrelsebeslut eller internt uppsatta mål
Innehåller särredovisningen en presentation av väsentliga nyckeltal?	Nyckeltal är ett viktigt instrument för att utvärdera verksamheten. Nyckeltalen kan beskriva finansiella aspekter, tekniska aspekter, kvalitetsfrågor, abonnenternas upplevelser etc. Gärna analyser över flera år (t.ex. 5 år).	Vattentjänstbranschens statistiksystem, VASS, är ett verktyg som kan användas för att ta fram och presentera nyckeltal.
Innehåller särredovisningen ett särskilt avsnitt om redovisningsprinciper?	Ett avsnitt om redovisningsprinciper syftar till att beskriva de grundläggande principerna för redovisningen som tillämpas.	Jämför med din kommuns/bolags årsredovisning. Ta särskilt upp väsentliga principer för VA-verksamheten.
Innehåller särredovisningen en presentation av hur kostnader som har varit gemensamma med andra har fördelats till va-verksamheten?	Detta är ett grundläggande krav som följer av vattentjänstlagen. Observera att det inte bara är beloppen som skall framgå, utan också vilka fördelningsnycklar som använts	se Vattentjänstlagen, § 50 I skriften "Ekonomisk redovisning för VA-branschen" finns exempel på fördelningsnycklar.
Innehåller särredovisningen väsentliga noter och tilläggsupplysningar till resultat- och balansräkning?	Noter och tilläggsupplysningar används för att ytterligare förklara och specificera innehållet i redovisningen. Ta särskilt upp väsentliga intäkter/kostnader och tillgångar/skulder som är väsentliga för VA-verksamheten.	Jämför med din kommuns/bolags årsredovisning.
Är särredovisningen tillgänglig?	Tänk på att göra va-särredovisningen tillgänglig, till exempel på hemsidan Tänk på att alla läsare inte är insatta i alla facktermer inom ekonomi och va-teknik	Särredovisningen skall göras tillgänglig enligt Vattentjänstlagen, § 50

Användning

Checkfråga	Kommentar	Källa/vägledning
Används särredovisningen vid budgetering, uppföljning, prognoser, beslut om avgifter etc.?	För att särredovisningen skall vara ett verkstyg för uppföljning, planering och beslut är det viktigt att den förs in som en del av underlagen vid t.ex. budgetering, uppföljning och beslut. Arbeta för att särredovisningen blir en del av styrprocessen i organisationen	
Behandlar ansvarig nämnd/styrelse särredovisningsrapporten varje år?	För att ansvarig nämnd/styrelse skall kunna fullgöra sitt uppdrag är det viktigt att de får en bra uppföljning av va-verksamheten. Tillse att särredovisningen kommer upp på bordet hos beslutsfattarna	
Fastställer kommunfullmäktige/bolagets styrelse särredovisningen varje år?	Enligt vattentjänstlagen skall särredovisningen årligen fastställas av huvudmannen, vilket torde vara kommunfullmäktige i en kommun och bolagets styrelse i ett bolag. Tillse att det årligen fattas ett fastställelsebeslut avseende särredovisningen av huvudmannen (Fullmäktige/Styrelse)	se Vattentjänstlagen, § 50

Särskilda redovisningsfrågor och rimliga upplysningar

Checkfråga	Kommentar	Källa/vägledning
Redovisas över- resp. underskott i enlighet med självkostnadsprincipen?	Om självkostnadsprincipen beaktas skall de inkomster som överstiger de redovisade kostnaderna bokföras som en skuld (förutbetalad intäkt) och/eller intäktsföras för att återställa negativt eget kapital (förlusttäckning).	Vattentjänstlagen, § 30, Självkostnadsprincipen Rådet för Kommunal Redovisning, RKR 18.1 ”Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar” Se skriften ”Ekonomisk redovisning för VA-branschen”
Framgår det av redovisningsprinciperna hur redovisningen av över- resp. underskott hanteras?	Väsentlig principfråga som bör framgå av redovisningsprinciperna	
Tillämpas lokala bedömningar av nyttjandeperioder (avskrivningstider) för verksamhetens anläggningstillgångar?	Avskrivningskostnaderna är en av de mest betydande kostnadsposterna i en VA-ekonomi. Det är därför viktigt att vara aktiv och noggrann avseende sin anläggningsredovisning.	Se skriften ”Ekonomisk redovisning för VA-branschen”
Sker det rutinmässiga omprövningar av nyttjandeperioder (avskrivningstider) för verksamhetens anläggningstillgångar?		
Tillämpas komponentavskrivningar för verksamhetens anläggningstillgångar?		

<p>Framgår det av särredovisningen mer detaljerad information i noter avseende anläggningstillgångarna?</p>	<p>Av redovisningsprinciperna bör det framgå vilka avskrivningstider och metoder samt väsentlighetsbelopp för gränsdragning mellan investering och drift som normalt tillämpas.</p> <p>Av noter bör det framgå anskaffningsvärde, ackumulerade avskrivningar.</p> <p>Vidare bör värde vid årets början, årets investeringar, årets utrangeringar, årets nedskrivningar, årets avskrivningar samt redovisat värde vid årets slut framgå.</p>	<p>Jämför med din kommuns/bolags årsredovisning.</p> <p>Se skriften ”Ekonomisk redovisning för VA-branschen”</p>
<p>Redovisas verksamhetens anslutningsavgifter som en förutbetalad intäkt?</p>	<p>I normalfallet skall anslutningsavgifter initialt redovisas som en skuld för att sedan successivt intäktsföras i takt med att investeringsobjekten skrivs av över sina respektive nyttjandeperioder.</p>	<p>Rådet för Kommunal Redovisning, 18.1 ”Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar”</p> <p>Se också skriften ”Ekonomisk redovisning för VA-branschen”</p>
<p>Framgår det av särredovisningen mer detaljerad information om verksamhetens anslutningsavgifter?</p>	<p>Av förvaltningsberättelsen framgår lämpligen hur många nyanslutningar som gjorts.</p> <p>Av redovisningsprinciperna bör det framgå hur anslutningsavgifterna periodiseras (ev. om en andel intäktsförs direkt)</p> <p>Av noterna bör det framgå hur anslutningsavgifterna påverkat resultatet, den ingående och utgående balansen samt återstående antal år som avgifterna kommer att lösas upp.</p>	<p>Jämför med din kommuns/bolags årsredovisning.</p> <p>Se skriften ”Ekonomisk redovisning för VA-branschen”</p>
<p>Framgår det av särredovisningen hur finansiella kostnader och intäkter har påverkat resultatet?</p>	<p>Eftersom upplåningskostnaderna ofta är väsentliga bör årets kostnad, beräkningsgrund och genomsnittlig räntenivå framgå.</p> <p>Eftersom abonnenterna t.ex. inbetalar anslutningsavgifter (leder till likviditet) bör det framgå hur stora ränteintäkter som gottgjorts kollektivt.</p>	
<p>Om det finns en ”fond” för framtida investeringar, redovisas den då som en förutbetalad intäkt (skuld)?</p>	<p>Enligt vattentjänstlagen får medel avsättas till en fond för framtida nyinvesteringar. Fonden bygger på ett överuttag från abonnenterna som då bidrar till framtida investeringar. ”Fonden” bör därför redovisas som en förutbetalad intäkt (skuld) som successivt intäktsföras i takt med att</p>	<p>se vattentjänstlagen, § 30</p> <p>Se också skriften ”Ekonomisk redovisning för VA-branschen”</p>

	investeringsobjektet skrivs av.	
Framgår det av särredovisningen mer detaljerad information förutsättningarna för "fonden" för framtida investeringar?	Enligt vattentjänstlagen skall fonden avse nyinvesteringar som kommer hela kollektivet till godo, dvs. inte reinvesteringar. Vidare skall "fonden" avse en bestämd investering som är kostnadsberäknad och finns i en investeringsplan samt är beräknad att genomföras i närtid. Att ovan förutsättningar är giltiga för fonderingen bör framgå av särredovisningen.	se vattentjänstlagen, § 30 Prop. 2005/06:78 Allmänna vattentjänster, s. 92
Särredovisas eventuella sidointäkter/kostnader som härrör från annan verksamhet?	Det är vanligt förekommande att VA-verksamheten bedriver s.k. sidordnad verksamhet. Dessa intäkter/kostnader bör särskiljas i resultaträkningen (t.ex. i noterna) om de är väsentliga.	

Denna checklista är upprättad av Mattias Haraldsson vid Företagsekonomiska institutionen, Ekonomihögskolan i Lund för Svenskt Vattens VA-chefens verktyglåda. Du hittar hela verktyglådan på www.svenskvatten.se. Fördjupningstexten uppdaterades senast 2015-01-19